Heemkunde Werkgroep Reusel

Nieuwsbrief

No.54, september 2026

secretaris@heemkundereusel.nl
www.heemkundereusel.nl

Beste leden en relaties,
Oudewijvenzomer

De vakantie is voorbij, maar de zomer blijft nog even in ons land. Volgens de weerman/-vrouw kunnen we op 30 september wel eens een temperatuur bereiken van 30 graden. Tegenwoordig hoor je dan de mensen praten over een *Indian Summer*, maar *oudewijvenzomer* is de officiële Nederlandse term. De naam is afgeleid van het Duitse *Altweibersommer* en heeft een etymologische oorsprong die te maken heeft met herfstdraden (fijne spinnenwebben die door jonge spinnen geweven worden en glinsteren in de ochtenddauw). In de volksmythologie leken deze draden op het lange, grijze haar van oude vrouwen. In vroeger tijden was 'wijf' het gangbare woord voor vrouw.

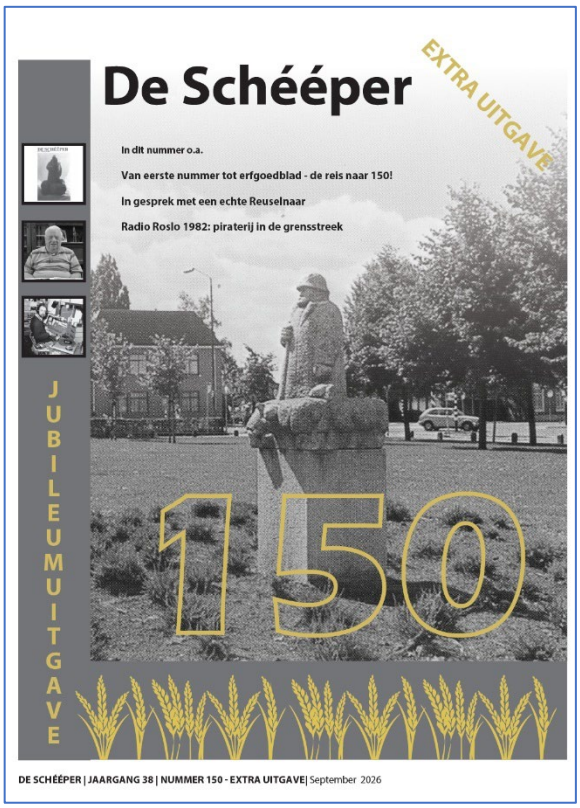


De bekende Brabantse negentiende-eeuwse streekhistoricus, heemkundige en chroniqueur van de Kempen Peter Norbertus Panken heeft het over de *Sint Michaëls- of Sint Michielszomer*. Hij omschrijft dat als een zomertje, dat op een tijd invalt, wanneer de herfsttijd reeds dáár is: "Als het weder, omstreeks Sint-Michaël – 29 September – eenigen tijd achter elkander droog en warm is, noemt men dat Sint-Michiels-zomer".

Maar genoeg over het weer, we moeten het er gewoon mee doen zoals het komt. We gaan nu onze lezers verder verrassen met diverse HWR gerelateerde en andere heemkundige nieuwtjes en wetenswaardigheden in deze goedgevulde nieuwsbrief.
Veel informatief leesplezier namens de HWR Werkgroep Communicatie.

HWR schrijft geschiedenis met jubileumnummer

Er valt weer iets te vieren bij de Heemkunde Werkgroep Reusel. Onlangs verscheen de 150e uitgave van De Schéépер, het kwartaalblad van de HWR. Daarmee bereikt het blad een bijzondere mijlpaal. Al vanaf 1989 brengt De Schéépер verhalen, foto's en wetenswaardigheden over de geschiedenis, het erfgoed en het dagelijks leven in Reusel en omgeving. Wat ooit begon als een bescheiden uitgave voor liefhebbers van lokale geschiedenis, is uitgegroeid tot een gewaardeerd tijdschrift voor velen die belangstelling hebben voor het verleden van ons dorp. Er zijn zelfs abonnees, die vanaf het begin een abonnement hebben én alle nummers bewaard hebben.



De redactie is trots op deze jubileumuitgave en dankbaar voor de inzet van alle auteurs, vrijwilligers en trouwe abonnees die door de jaren heen hebben bijgedragen aan het succes van De Schéépер. In een tijd waarin veel informatie vluchtig en digitaal is, verschijnen in dit blad mooie en blijvende artikelen over onze lokale geschiedenis.

Bij het verschijnen van dit bijzondere nummer willen wij iedereen in Reusel kennis laten maken met De Schééper. En daarom werd het blad bij gelegenheid van dit jubileum gratis huis aan huis verspreid. Mogelijk brengt dat veel Reuselnaren op het idee om zich te abonneren op De Schééper. Want nieuwe abonnees hebben we dringend nodig om samen met ons het erfgoed van Reusel levend te houden en door te geven aan volgende generaties.
Belangstellenden kunnen meer informatie krijgen of zich aanmelden per e-mail:
adminscheeper@heemkundereusel.nl

Uitstapje HWR naar Klundert

Cultuur, ambacht en gezelligheid: De Heemkunde Werkgroep Reusel ontdekte op 18 september het Nationaal Vlasserij-Suikermuseum in Klundert.
Op een heldere en droge vrijdagochtend vertrokken we met 17 leden richting Klundert. Zoals altijd reden we met eigen auto's, een vertrouwd begin van een dag vol historie, verhalen en Brabantse gastvrijheid.



Een warme start
In het museum begonnen we de dag met koffie en iets lekkers, een ontspannen moment om even bij te praten voordat we ons onderdompelden in het verhaal van vlas en suikerbieten. Het gaf meteen die fijne, gemoedelijke start die zo kenmerkend is voor onze uitstapjes.

Bij aankomst in het Vlasserij Suikermuseum werden we hartelijk ontvangen door enthousiaste vrijwilligers. Zij namen ons mee in de wereld van vlas, linnen en suikerbieten. In een boeiende rondleiding leerden we hoe het zware werk op het land, het roten, repelen, braken en zwingelen met originele gerestaureerde machines van vlas en het verwerken van bieten ooit het ritme van het dagelijks leven bepaalde.



Rondleiding door het Vlasserij Suikermuseum
Oude machines, werktuigen en foto's lieten zien hoe ambacht en noeste arbeid samenkwamen in een tijd waarin elke handeling nog puur handwerk was. De gidsen vertelden met zichtbaar plezier over de geschiedenis van de streek, de rol van de boeren en de ontwikkeling van de industrie.



Lunch en gezelligheid
Na de rondleiding was het tijd voor een voortreffelijke lunch. In een sfeervolle ruimte genoten we van diverse broodjes, een goed belegde snee brood en een smakelijke traktatie erbij. De gesprekken gingen nog even door over wat we gezien hadden, maar ook over van alles en nog wat – precies zoals het hoort bij een geslaagde heemkundedag.



Afsluiting
Rond 14.30 uur sloten we het officiële programma af. Sommigen reden meteen terug naar Reusel, anderen maakten nog een korte wandeling door Klundert of bleven napraten.
We kijken terug op een geslaagde, leerzame en gezellige dag, waarin ambacht en geschiedenis tot leven kwamen en we samen weer een stukje Brabant hebben ontdekt. De foto's laten het zien: het was genieten van begin tot eind.

Het geheugen van Reusel krijgt een digitale boost.

Heb je er wel eens bij stilgestaan wie de verhalen van ons dorp bewaart? Wie zorgt ervoor dat de unieke foto's, oude filmbeelden en bijzondere geluidsopnamen van vroeger niet voor altijd verloren gaan? Dat doet de Heemkunde Werkgroep Reusel.
En binnenkort doen we dat nóg beter.

het Cultuurfonds

Onze Werkgroep Beeld & Geluid heeft namelijk prachtige digitaliseringsapparatuur kunnen aanschaffen. Dit is mede mogelijk gemaakt door een royale subsidie van het Cultuurfonds. Een geweldige opsteker. Hiermee kunnen we ons historisch archief moderniseren en klaarmaken voor de toekomst. Want erfgoed is niet saai of stoffig, het is het fundament van onze lokale identiteit.

Bouw jij mee aan de toekomst van ons verleden? Om al dit moois te beheren, te digitaliseren en te behouden voor de generaties na ons, zoeken we versterking. Wij zoeken "jonge" aanwas die het leuk vinden om met techniek, historie of beeldmateriaal bezig te zijn.

Wat krijg je er voor terug?
* Historische ontdekkingen: Je zit eerste rang bij het ontdekken van uniek lokaal materiaal.
* Maatschappelijke impact: Je zorgt dat het immateriële en materiële erfgoed van Reusel intact blijft.
* Gezelligheid en voldoening: Samenwerken in een hechte, actieve club geeft enorm veel energie en voldoening.

Of je nu handig bent met computers, een passie hebt voor fotografie, of gewoon je steentje wilt bijdragen aan ons dorp: je bent van harte welkom. Laat het verleden niet verloren gaan, word deel van onze toekomst.

Interesse?
Neem contact met ons op via secretariaat@heemkundereusel.nl of loop eens binnen tijdens onze bijeenkomsten in onze Heemkamer.

Britse gast bezoekt "Klein Stalingrad"

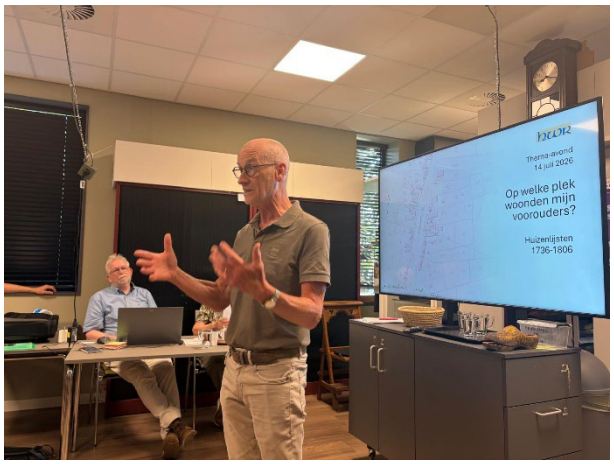
Op 17 september mocht HWR, zeven jaar na de organisatie van de herdenking van de bevrijding van Reusel, één van de familieleden met echtgenote van onze "onbekende" soldaat Vernon James John, ontvangen in de Heemkamer.
Na een hartelijk welkom werden mooie herinneringen opgehaald waarbij, op het digischerm, een veelheid van foto's getoond werden die de nodige opmerkingen van herkenning losmaakten.



Een heel mooi gebaar was de aanbieding van een handgeschreven brief van Vernon, gezonden aan zijn zus in 1939, die bij HWR niet bekend was maar zorgvuldig zal worden opgenomen in onze collectie.
Wij willen deze bezoeken graag onder de aandacht van onze lezers brengen omdat het de lokale geschiedenis levend houdt.

Boeiende thema-avond door onze Werkgroep Genealogie

Quatorze Juillet was niet alleen voor de Fransen een bijzondere dag maar ook voor onze leden die in groten getalen onze Heemkamer hadden bezet om die avond hun genealogische kennis te toetsen.
Na een korte inleiding wat genealogie inhoudt, de doelstelling en het werkterrein van deze werkgroep, schetste Simon van der Heijden het doel van de presentatie, mogelijkheden voor nadere invulling van de stamboom, en maakte duidelijk dat er meer is dan DTB, dat de beperkingen in de tijd voor 1810 en het verhaal achter de kale data ook van belang is.
Hij ging in op de digitaal raadpleegbare registers bij RHCe en wees op de talrijke bestanden van HWR die beschikbaar zijn.
Achtergronden van doopgegevens werden verklaard en ook de “valkuilen” van andere bronnen genoemd.



Het antwoord op de vraag: “Op welke plekken woonden mijn voorouders?” werd door Jos Castelijns gegeven. Omdat de invoering van belasting op het hoofdgeld in Staats-Brabant in 1687 in de praktijk niet uitvoerbaar was werd in 1736 elk dorp in de Meijerij aangeslagen voor een vast bedrag. Invoering van huizenlijsten ter controle en in 1795 afschaffing van het hoofdgeld en de huizenlijsten.
Tussen 1736 en 1806 werd elk huis in Reusel per gehucht geregistreerd met een nummer en vermelding van de eigenaar/bewoner. Dit gebeurde elke 5 jaar in een vaste volgorde.
Extra informatie zoals, afgebrand, vervallen, onbewoond, op- of aangetimmerd werd ook opgenomen.
Tot 1806 werden de huizenlijsten gebruikt, vanaf 1832 werd deze taak overgenomen door het Kadaster.

Als laatste in de drieluik van presentaties verhelderde Thijs van der Zanden met een kaart uit 1832 de eigendommen van de Reuselnaren. Een mooi beeld dat liet zien hoe de verkaveling in de loop der tijden zich heeft voltrokken.

Met dank aan de presentatoren kunnen we vaststellen dat er een enorme hoeveelheid kennis binnen onze HWR aanwezig is waarvan we gebruik kunnen maken.
Afrondend ontvingen de aanwezige leden nog een kleine opdracht om thuis na te gaan of hun kennis deze avond voldoende is “bijgespijkerd”.

Uit de bibliotheek van de HWR

Duizend jaar weer, wind en water in de Lage Landen
Deel 5, 1675-1750
Auteur: J. Buisman
Onder redactie van A.E.V. van Engelen
Franeker - Van Wijnen, 2006 - 998 bladzijden.



In het vijfde deel van de monumentale reeks "Duizend jaar weer, wind en water in de lage landen" neemt auteur J. Buisman, onder redactie van A.E.V. van Engelen, de lezer mee door de klimatologische en waterhistorie van de Lage Landen in de periode 1675 tot 1750.
Met grote nauwkeurigheid en levendige details beschrijft het boek hoe weer, stormen, overstromingen en droogtes het landschap en het dagelijks leven van de mensen vormden.
Buisman put uit talrijke historische bronnen om de wisselwerking tussen mens en natuur te duiden en te illustreren hoe het klimaat invloed had op economie, cultuur en maatschappij.
Deel 5 is een onmisbaar naslagwerk voor iedereen die geïnteresseerd is in de geschiedenis van het Nederlandse klimaat en waterbeheer.

Uit het HWR archief

Vechtpartij door Willem en Thieleman Hoefmans
[23 december 1714].
Rechterlijk Archief Bladel, Inv. 39 folio 73 – 74.



Vechtpartij, Monogrammist VH (17e eeuw)

Wij schepenen der dinghbancke van Reusel quartieren van Kempelant Meijereije van 's Hertogenbosch, dese onderteeckent vercklaeren op heden den 23 december 1714 ons met ende beneffens Johan de Jongh stadthouder vande heere quartierschoudt van Kempelant vervoeght ten huijse van Gerit Ivo woonachtigh alhier tot Reusel gewondt ende gequetst ten sijne huijse bij het vuer sittende ende door den gemelde stadthouder de Jongh hem gevraeght sijnde ofte quetsueren hij hadde ende op wat wijse ende door wien hem deselve waeren toegebracht, hebbende wij schepenen voornoempt bescheijdentlijck gehoort, dat den selven Gerit Ivo heeft verclaert wel ontrent de negenthien wonden op sijn hooft te hebben, eenige ribben in het lijf aen stucken geslaegen en aen sijn rechterbeen en die insgelijcx verwaerlijck gewont te sijn, allen welcken wonden en quetsueren wij schepenen voornoempt door den chirurgijn Haenegraef woonachtigh tot Arendonck, op den 19e december 1714 bij absentie van gemelde stadhouder de Jongh hebben sien verbinden tot welckers verclaeringe van den chirurgijn hoedanigh hij de selve bevonden heeft den voornoempde Gerit Ivo, sich beneffens ons was refererende verclaerende hij Gerit Ivo deselve quetsueren en wonden hem toegebracht te sijn door Willem ende Thieleman Hoefmans gebroederen alhier tot Reusel tegen over het huijs van hem Gerit Ivo , woonachtigh door slaeger Swaderhaut met sijn eijgen roer (geweer) daer mede hij vande monsteringh der wacht quam dat uijtrucken is geslaegen ende hem onweldight was als mede door een schij of riek of andersints soo hij presumeert geschiet te sijn en sulcx op sondagh savonts, ontrent de klokke thien ofte elf uren geweest sijnde den 16e december deses jaers 1714 sonder daertoe aende selven Willem of Thieleman Hoefmans soo hij Gerit Ivo verclaerden sijns, niet de redenen of oirsaecke gegeven te hebben, waer mede wij schepenen voornoempt dese onse verclaeringe of attestatie sijn eijnde: dewelcke wij tot becrachtigingh der waerheijt in fafeur van justitie eijgenhandigh hebben onderteeckent, op heden den 23e december 1714.

Historisch kadaster van 1832 beter toegankelijk via HisGIS

Waar moderne navigatiesystemen ons vandaag door de wereld leiden, doet HisGIS.nl dat voor het Nederland van 1832. Nieuwe financiering heeft het platform sterk verbeterd in duurzaamheid en gebruiksvriendelijkheid, en toegankelijk gemaakt voor een breed publiek.

De website HisGIS.nl digitaliseert daarmee het oudste kadaster van Nederland, zo'n 3 miljoen percelen, met informatie over wie waar woonde, welke grond iemand bezat en waarvoor die werd gebruikt. Voor ruim twee derde van Nederland is dit nu al vrij te raadplegen op je eigen computer.

Rombert Stapel, projectleider HisGIS.nl en onderzoeker Internationaal Instituut voor Sociale

Geschiedenis (IISG): “Het ontsluiten van een negentiende-eeuws kadaster op deze schaal en deze precisie is echt uniek in de wereld. Het hele landschap en alle bezitters van onroerend goed — van stad tot platteland — is gedigitaliseerd als enorme bak met data die je voor allerlei doeleinden kan gebruiken. Je ziet hoe serieus en secuur de landmeters van de 19e eeuw hun werk hebben gedaan. Zo wordt een wereld tastbaar die nu verloren is gegaan. Van gebombardeerd Rotterdam tot Middeleeuwse verkaveling die door vinexwijken verdwenen is.”



Detail van de molen nabij de Hulselseweg op de kadasterkaart van Reusel uit 1832

HisGIS.nl is relevant voor de hele erfgoedsector: onderzoekers, archeologen, beleidsmakers, musea en archieven, lokale historische, onderwijs, en iedereen met interesse in de eigen omgeving of familiegeschiedenis.

Nieuw in de RHCe beeldbank: collectie Sint Josephziekenhuis 1990-1992

Wil je nog een rondkijken in het voormalige Sint Josephziekenhuis?

Maar liefst honderd foto’s van het voormalige Sint Josephziekenhuis aan de Aalsterweg in Eindhoven zijn toegevoegd aan de collectie van het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. De beelden zijn gemaakt door Nicole De Mol-Van Bost, die in de laatste jaren van het ziekenhuis het reilen en zeilen van binnenuit vastlegde.

Van het dagelijks werk in het ziekenhuis, de verhuizing naar de nieuwbouwlocatie in Veldhoven (tegenwoordig het Máxima Medisch Centrum) tot en met de sloop van het karakteristieke gebouw – deze serie biedt een bijzonder kijkje in het ziekenhuisbedrijf van toen.



Zicht op de ingang van het ziekenhuis vanaf de Floralaan. Op de voorgrond de portiersloge

Benieuwd? Duik in de beeldbank en ontdek dit bijzondere stukje Eindhovense geschiedenis: https://t.ly/o1xH4

Parels uit het depot van de RCE - De klokkenvordering in Nederland (1942-1943)

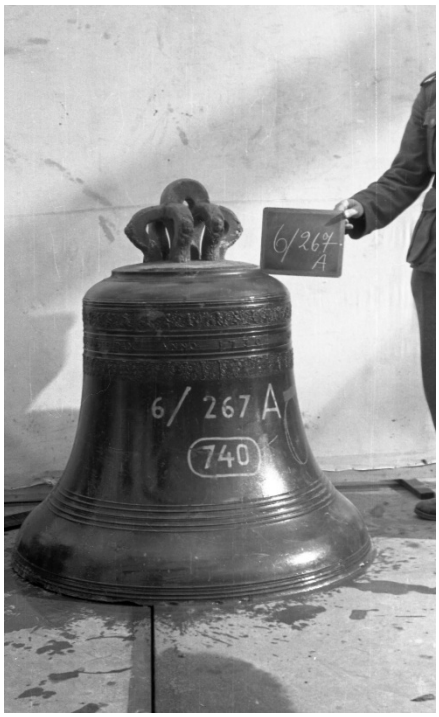
De bibliotheek- en archiefcollecties van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) zitten vol bijzondere verhalen over erfgoed in Nederland. Een van die verhalen gaat over de collectie Klokkenvordering, met onder meer 1200 foto’s van kerkklokken die tijdens de Tweede Wereldoorlog in opdracht van de bezetter uit de Nederlandse kerktorens werden gehaald.

Normaal gesproken hoor je door het aantal slagen van kerkklokken hoe laat het is. En ook bij speciale gebeurtenissen zoals begrafenissen, trouwceremonies of calamiteiten laten ze van zich horen, als klinkende boodschappers. Maar vanaf 1942 klonken er steeds minder klokken en verstilde het klokgelui in Nederland. De Duitse bezetter had opdracht gegeven om zo veel mogelijk torenklokken te vorderen om het materiaal te kunnen gebruiken. De bronzen klokken, gemaakt van een legering van koper en tin, waren nodig om de Duitse oorlogsindustrie draaiende te houden, bijvoorbeeld om er granaathulzen en munitie van te maken.

In juni 1941 werd door de Rüstungsinspektion de eerste metaalvordering in Nederland afgekondigd. Dit was een grootschalige inbeslagname van metalen om de grondstoffenschaarste van de Duitse oorlogsindustrie aan te vullen. De Nederlandse klokken bleven aanvankelijk gespaard, maar na de afkondiging van de tweede

metaalvordering in oktober 1942 werd er begonnen met de vordering van klokken. Het Limburgse bedrijf van Peter Meulenburg, toentertijd ook wel 'klokken-Peter' genoemd, nam een groot deel van de werkzaamheden voor de Duitsers voor zijn rekening. Met een team van tweehonderd tot vijfhonderd medewerkers wist hij binnen een jaar (oktober 1942 - september 1943) 6700 klokken uit de torens te halen en naar 24 opslagplaatsen te brengen. Veel tegenstand hiertegen viel er niet te bieden, inwoners keken ontstemd toe hoe de klokken soms hardhandig uit de torens verwijderd werden. In Groningen ontstond tijdens de vordering de leus: *"Wie met Gods klokken schiet, die wint de oorlog niet".*

Lees hier het volledige bijzonder verhaal over de klokkenvordering: https://t.ly/OnGXC

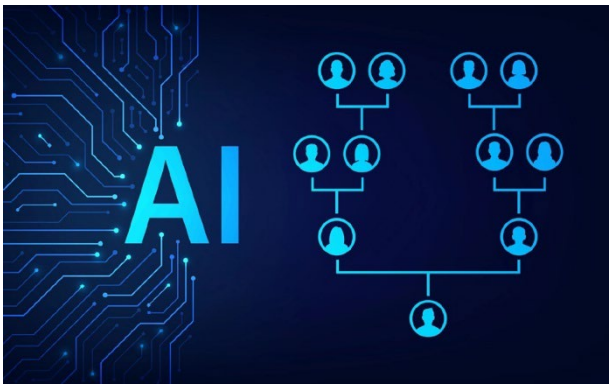


Klok uit de Reuselse kerktoren met het opschrift: ME FECIT DE GRAVE AMSTELDAM ANNO 1730

Op 12 januari 1943 werden drie Reuselse klokken uit de toren gehaald en afgevoerd om te worden omgesmolten. Na de klokkenroof was vanaf dat moment alleen nog het geluid van het kleine Angelusklokje in Reusel te horen. Dit klokje was dus niet geroofd en mocht in het kleine torentje blijven hangen. Maar eind september 1944 bij de zware beschietingen op de kerk waarbij ook de hoge, spitse toren het moest ontgelden, werd ook dit klokje door het oorlogsgeweld vernield.

Gaat AI het plezier van stamboomonderzoek verpesten?

Het kan haast niemand zijn ontgaan dat kunstmatige intelligentie (AI) zich de laatste jaren in rap tempo ontwikkelt. Hoewel AI al veel langer bestaat, biedt het tegenwoordig veel meer mogelijkheden. Bovendien kunnen consumenten nu zelf AI inzetten voor alle facetten van het dagelijks leven, bijvoorbeeld middels ChatGPT.



Inmiddels zijn er heel wat stamboomonderzoekers die gebruikmaken van AI om hun onderzoek te vergemakkelijken. Denk bijvoorbeeld aan Transkribus voor het maken van transcripties of ChatGPT om tips en achtergrondinformatie bij bepaalde bronnen en onderzoeksvragen te krijgen. Nu AI zelfs hele stambomen kan genereren, rijst de vraag of stamboomonderzoek zo nog wel leuk blijft.

Lees dit complete opiniestuk over het inzetten van AI bij stamboomonderzoek op YORY.nl: https://t.ly/SGI8l

Of bekijk hier een uitgebreide, praktische gids van de Belgische genealoog Ger Matthee over het inzetten van AI als een nieuwe assistent voor de familiehistoricus: https://t.ly/2NLkb

Textiel onderwerp congres 2026 Kempens Geheugen

Kempens Geheugen houdt op zaterdag 28 november 2026 in samenwerking met Taxandria vzw, de Geschied- en Oudheidkundige Kring van de Antwerpse Kempen, haar 59e jaarcongres. Het organisatiecomité koos voor deze editie voor het thema 'Textiel in de Kempen'. Het congres wordt gehouden in cultuurhuis de Warande in Turnhout (B).

Afgelopen jaar was de HWR gastheer van dit jaarcongres. Het thema was toen “2000 jaar vervoer in de Kempen”. Het was een goed congres met een heel mooi programma.

Kempens Geheugen (voorheen het Centrum voor de Studie van Land en Volk van de Kempen) is een cultuurhistorische vereniging die onderzoek naar de rijke geschiedenis en het erfgoed van de Kempen onder de aandacht brengt en liefhebbers van de Kempense geschiedenis wil samenbrengen.



Textiel heeft een prominente plaats in het Kempense erfgoed. Gedurende vele eeuwen bestond in de Kempen een belangrijke textielindustrie: denk bijvoorbeeld aan het middeleeuwse Herentalse laken, Turnhoutse kant, de wolproductie in Tilburg, Eindhoven en Geldrop, de wijdverspreide textielhuisnijverheid en de vele confectieateliers. Textielgeschiedenis, ook die van de Kempen, kan sinds enkele jaren op steeds meer belangstelling rekenen. Bovendien zijn er in de Kempen meerdere interessante musea die textielerfgoed bewaren en valoriseren. Het is dus zeker passend om dit ook eens grensoverschrijdend onder de aandacht te brengen.

Zes sprekers – zoals gebruikelijk drie uit Nederland en drie uit Vlaanderen – schetsen een breed panorama van de productie van verschillende soorten textiel in de Kempen en de Kempense klederdrachten en mode van de middeleeuwen tot de twintigste eeuw. Sophie Dillen, Jan Gijsberts, Frieda Sorber, Helma van der Holst, Jantiene van Elk en Sofie Wilder behandelen verschillende facetten van de Kempense textielgeschiedenis.

Het programma en het inschrijfformulier volgen later op de website van Kempens Geheugen en van Brabants Heem. Men vindt daar dan ook het inschrijvingsformulier.
Zie ook: www.kempensgeheugen.eu

Alle aandacht voor Baarle-Nassau bij Open Dag Regionaal Archief Tilburg - Jarige Heemkundekring staat in het zonnetje

Altijd al eens een archief van binnen willen bekijken? Kom dan op zaterdag 3 oktober naar Regionaal Archief Tilburg. Van 10.00 tot 16.00 uur staan de deuren open voor geïnteresseerden tijdens de jaarlijkse open dag. Dit jaar staat de gemeente Baarle-Nassau centraal. Dit is één van de twaalf gemeenten uit het werkgebied van de regionale archiefdienst.



Extra feestelijk is het 50-jarig bestaan van de Heemkundekring Amalia van Solms. Deze vereniging houdt zich actief bezig met het erfgoed van Baarle-Nassau en is werkzaam in de tweelinggemeente Baarle-Hertog (B) en Baarle-Nassau (NL), met daarbij de woonkernen Ulicoten (NL), Castelré (NL) en Zondereigen (B).

De geschiedenis van de gemeente valt met name op vanwege de acht eeuwen oude enclavesituatie. Het 50-jarige bestaan van Heemkundekring

Amalia van Solms wordt op 3 oktober iets na 10.00 uur gevierd met taart. Iedereen is uitgenodigd dit mee te vieren. Vanaf 11.00 uur is er een programma met lezingen, een expositie en de vertoning van oude films uit de gemeente Baarle Nassau.

Doorlopend zijn te zien:
- Vertoning oude films,
- Expositie met bijzondere stukken uit Baarle-Nassau,
- Stand van Heemkundekring Amalia van Solms,
- Aldfaer helpdesk over stamboomprogramma,
- Voor de bezoekers is er (zolang de voorraad strekt) een presentje.

Praktische informatie Open dag:
Locatie: Regionaal Archief Tilburg, Kazernehof 75 in Tilburg - Datum en tijd: zaterdag 3 oktober 2026, van 10.00 tot 16.00 uur - Toegang is gratis, parkeren kan in parkeergarages in de buurt.

Grafheuvel in Hooge Mierde

In het buitengebied van Hooge Mierde is een grafheuvel uit de bronstijd ontdekt. Riny Swaanen, die de geschiedenis ervan blootlegde, hoopt dat de heuvel gesloten blijft, alleen al uit respect voor de doden die er ooit begraven zijn.

In het bosgebied nabij het Zwartven in Hooge Mierde zijn er tal van oneffenheden die doen denken aan de woeste gronden die er ooit waren. Maar dat een zo'n uitstulping een grafheuvel is?

„Ik heb al veel historisch onderzoek gedaan vanuit de heemkunde, maar dit kwam toch nog erg onverwacht op mijn pad", blikt Swaanen terug. „Ik was samen met Hoogemierdenaar Juup Willems aan het kijken om wandel- of fietsroutes in het buitengebied te creëren, toen we bij toeval een vermelding tegenkwamen van een rijksmonument midden in het bos nabij het Zwartven."

De gevonden grafheuvel is niet de eerste die er in Hooge Mierde gevonden is, al in 1934 werden er drie ontdekt op ruim twee kilometer afstand van die van het Zwartven. In de eerder ontdekte heuvels werden urnen aangetroffen met crematieresten.



„Het is zeer waarschijnlijk dat die hier ook liggen, maar we kiezen ervoor om die niet op te graven", legt Swaanen uit. „Iedereen die geïnteresseerd is kan zelf bedenken wat er hier onder het zand ligt, zeer waarschijnlijk ook urnen met crematieresten want de doden werden in die periode verbrand."

De heuvel is zo'n twee meter hoog en heeft een doorsnee van twintig meter. Vanuit de gemeente Reusel-De Mierden is de heuvel, met nog een strook eromheen, van bomen ontdaan waardoor deze nu goed zichtbaar is. Een werkgroep van de Vogelweidevereniging Reusel-De Mierden houdt het gebied vrij van onkruid en begroeiing en binnenkort wordt er een informatiebord geplaatst.

Op het informatiebord komt informatie over Grafheuvel Het Zwartven. Via een QR-code kunnen mensen dan toegang krijgen tot het achterliggende verhaal.

Bron: ED

Erfgoedfeest in 'De Hooge Dorpen'

Onder grote publieke belangstelling heette de voorzitter van de Heemkundevereniging 'De Hooge Dorpen' (de dorpen Vessem, Wintelre en Knegsel) op zondag 30 augustus alle geïnteresseerden van harte welkom bij het "Erfgoedfeest voor iedereen" in Cultureel Centrum De Rosdoek te Wintelre.
Na de officiële opening door burgemeester Wouters met een korte toespraak en een onderscheiding voor de niet weg te denken Kees Huybers was de opening voor troubadour Cor Swanenberg die, met muzikale begeleiding, de zaal meekreeg voor een aantal nummers in Kempisch dialect.

Het publiek mocht zich, tussen de bedrijven door, buigen over een aantal namen en raden hoe die in de diverse kernen werden genoemd.
Hans Keeris verzorgde de middag met een tweetal buuts en had de lachers vaak op zijn hand en het zangduo “College van B&W’ vertolkte enkele zelfgeschreven liedjes waaronder een ‘ode’ aan Wintelre.



De presentatie van het leesplenkske markeerde het slot van de middag. Het is in eigen beheer ontwikkeld in de vorm van een dubbelzijdige afwasbare placemat met daarop 44 verschillende onderwerpen. Deze werden getekend door Harrie Soetens uit Vessem en zijn allemaal voorzien van het betreffende dialectwoord uit de drie dorpen.

Nieuws vanuit de Kempencollectie

Verschillende musea en heemkundekringen uit de Kempen waaronder ook onze HWR hebben zich verenigd in de Kempencollectie. Via de gezamenlijke website https://kempencollectie.nl/ kun je digitaal grasduinen tussen ruim 40.000 objecten.
Regelmatig zullen er in deze nieuwsbrief berichten van onze partners te vinden zijn.



Onlangs was er weer een overleg van de gezamenlijke collectiebeheerders van de Kempencollectie. Hier ontdekken we het nieuwe collectiescherm bij Museum ’t Oude Slot in hun collectiehuis.

Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot

Lezing: Koorts en honger, geneeskunde in vroeger tijd op het platteland

Op dinsdag 20 oktober a.s. wordt deze lezing gegeven door de Deurnese arts en radioloog Hans van den Broek. De lezing vindt plaats bij De Beurs en start om 20.00 uur.



De Oirschotse heelkundige Arnold Fey (1633-1679)

De spreker probeert al meer dan 25 jaar de ziektes en kwalen, waar onze voorouders last van hadden en aan zijn overleden, te reconstrueren aan de hand van oude teksten en hedendaagse kennis. Hiervoor vergelijkt hij die oude situatie met de huidige problemen in de ontwikkelingslanden. Die gebieden blijken met problemen te kampen die opvallend vaak overeenkomen met de vroegere gebruiken in onze streken. Op deze manier bouwde hij het plaatje op van de geneeskunde zoals onze voorouders die hebben meegemaakt.

Zijn belangrijkste bevinding is dat het merendeel van de ziektes en sterfte in vroeger tijd te wijten waren aan infectieziektes en slechte of onvoldoende voeding. In vroeger tijden komen we een hele reeks aan besmettelijke ziektes (en hun talloze benamingen) tegen die we nu in Nederland bijna niet meer kennen. Wat dacht U van de: lepra (lazarusziekte), de pest (de gave Gods) en bacillaire dysenterie (de rode loop).

Voor leden is deze lezing gratis; niet-leden betalen € 5 p.p.

Kempenmuseum Eersel

Vakwerk bij het Kempenmuseum in Eersel

Bij het Kempenmuseum in Eersel is Aannemersbedrijf J.A. van Gisbergen B.V. aan het werk op een plek waar historie en nieuw vakmanschap elkaar ontmoeten.
Binnen blijven de karakteristieke houten spanten zichtbaar, terwijl aan de buitenzijde de nieuwe houten gevelbekleding steeds meer vorm krijgt. Juist bij dit soort projecten komt het aan op zorgvuldigheid, oog voor detail en respect voor het bestaande gebouw.





Mooi om te zien hoe oud en nieuw hier stap voor stap bij elkaar worden gebracht. Een bijzonder project om aan mee te werken.

Museum De Bewogen Jaren Hooge Mierde

Wereldoorlog II herleeft in Hooge Mierde

Je waande je tijdens het weekend van 5 en 6 september weer in de Nederlandse oorlogsjaren van de vorige eeuw toen het Museum “De Bewogen Jaren '39 - '50” zich presenteerde met een historische herbeleving van die dramatische periode.



De geschiedenis kwam weer tot leven tijdens een indrukwekkend weekend met militaire voertuigen, techniek en verhalen in een historische sfeer.
Het publiek kon getuige zijn van een reële schietdemonstratie, een optreden van “Vera Lynn” en een gesimuleerd militair gevecht, maar ook van een parachutesprong door een para groep.

Het evenement toont aan hoe belangrijk het is om de herdenkingen rondom de Tweede Wereldoorlog in te toekomst levend te houden. Om meer te weten over dit onderwerp breng dan eens een bezoek aan het museum in Hooge Mierde.

Heemkundekring Pladella Villa

Pastorie van Hapert 100 jaar

Het is feest op de oude pastorie in Hapert. Die bestaat namelijk precies 100 jaar en dat is een feestje waard, vinden de huidige gebruikers. Het monumentale pand, dat voor een groot deel in de originele staat is behouden, wordt dagelijks

gebruikt om de senioren van Hapert te ontvangen. Die komen er vaak en graag.

Het eeuwfeest heeft een mooie titel meegekregen: "*d'Ouwe Pastorie, hier fluistert het verleden en leeft het heden*".



Het weekend 7 en 8 november wordt het eeuwfeest gevierd in en rond de MFA Hart van Hapert. Er is een feestelijk programma samengesteld met

- Een tentoonstelling over de pastorie en omgeving
- De in gebruik name van de speciaal voor dit eeuwfeest ontworpen Social Sofa
- Een zorgmarkt verzorgd door Buurtzorg
- Een lezing over het Rijke Roomsche Leven door Toon Schellens
- Een muziekavond Goud van Oud
- Historische rondwandelingen door Hapert door Cees Bles

Houdt de aankondigingen in de PC55 en in de socials in de gaten voor uitgebreide informatie.

Erfgoedhuis Veldhoven

Stimuleringsprijs 2026 naar Veldhoven

Erfgoedhuis Veldhoven heeft de Stimuleringsprijs 2026 Brabants Erfgoedweekend van Brabants Heem gewonnen. De symbolische cheque van 1000.- euro werd afgelopen weekend tijdens de Open Monumentendagen overhandigd.



Brabants Heem stelt de prijs beschikbaar om de aangesloten heemkundekringen en erfgoedorganisaties te stimuleren samen met andere (erfgoed)organisaties actief te zijn tijdens het weekend van de Open Monumentendagen. Het gaat daarbij om een breed aanbod aan activiteiten met als doel zoveel mogelijk publiek op de been te krijgen voor het erfgoed van Brabant.

Na jarenlang monumentale panden te hebben opengesteld, koos de erfgoedvereniging dit jaar voor activiteiten in en rondom museum 't Oude Slot en kinderboerderij De Hazewinkel. De vereniging werkte tijdens de Open Monumentendagen met hen samen en organiseerde diverse activiteiten, zoals een museumbezoek met lezingen, een traditioneel ontbijt en een erfgoedmarkt.

Museum 't Oude Slot

Winnaar van Travellers' Choice Award 2026

Reisadviesplatform Tripadvisor maakte onlangs de 'Travellers' Choice® Best of the Best Awards 2026' bekend. Museum 't Oude Slot in Veldhoven behoort daarin tot de beste 10% vermeldingen wereldwijd in de categorie 'Things to do'.

Tripadvisor kent de awards jaarlijks toe op basis van de kwaliteit en het aantal reizigersbeoordelingen en -waarderingen die in een periode van 12 maanden zijn achtergelaten op hun website.

Directeur Hans Sonnemans over 'Travelers' Choice': "Dit is een van de meest erkende en begeerde onderscheidingen in de reissector. Bezoekers geven ons museum en de activiteiten die we hier organiseren consequent een hoge waardering; iets om enorm trots op te zijn. Daarom bedank ik alle bezoekers die hun waardering voor ons museum kenbaar maakten en alle vrijwilligers die hier in het museum actief zijn en hebben bijgedragen aan dit mooie resultaat."

Nieuwsbrieven

Deze maand ontving het HWR secretariaat diverse nieuwsbrieven van collega verenigingen. Deze zijn hier te lezen:

De Koerier van Brabants Heem – juni 2026 nr 109: https://t.ly/IEqo6

De Koerier van Brabants Heem – september 2026 nr 110: https://t.ly/gEPOU

Nieuwsbrief Brabants Heem – september 2026: https://t.ly/vQEyd

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant – augustus 2026: https://t.ly/aGJVM

Nieuwsbrief Erfgoed Brabant Verhalen – september 2026: https://t.ly/nbq6g

Nieuwsbrief Brabanders en hun Taal – augustus 2026: https://t.ly/p7kVA

Nieuwsbrief Regionaal Historisch Centrum Eindhoven – juli 2026: https://t.ly/ZHZp3

Nieuwsbrief Regionaal Archief Tilburg – september 2026: https://t.ly/qY6Q7

Nieuwsbrief Brabants Historisch Informatie Centrum – september 2026: https://t.ly/LB4lW

Nieuwsbrief Arendonkse Werkgroep Erfgoed en Geschiedenis (AWEG) – september 2026: https://t.ly/nh462

Nieuwsbrief Heemkundekring Pladella Villa Bladel – september 2026: https://t.ly/r8vJB

Nieuwsbrief Heemkundekring Den Beerschen Aard - september 2026: https://t.ly/tQnD7

Nieuwsbrief Erfgoedhuis Veldhoven – augustus 2026: https://t.ly/OejiL

Nieuwsbrief Erfgoed Diessen – september 2026: https://t.ly/6W4cb

Nieuwsbrief Heemkundekring Amalia van Solms Baarle-Nassau/Hertog – september 2026: https://t.ly/RJifb

Genealogisch tijdschrift “De Twee Kwartieren” Nederlandse Genealogische Vereniging - afdeling Kempen- en Peelland – september 2026: https://t.ly/JaeTP

Nieuwsbrief CBG | Centrum voor Familiegeschiedenis – september 2026: https://t.ly/uQRXP

Mededelingenblad Heemkundekring Weerderheem Valkenswaard – september 2026: https://t.ly/zepVR

Nieuwsbrief Heemkundekring Tilborch – september 2026: https://t.ly/QStfO

Heemkunde Werkgroep Reusel heeft ook een facebook pagina. Je kunt ons vinden op: https://www.facebook.com/heemkundereusel



Wil jij onze nieuwsbrief ook regelmatig ontvangen stuur dan een email naar secretaris@heemkundereusel.nl

Ook voor afmeldingen mailen naar secretaris@heemkundereusel.nl

Deze HWR nieuwsbrief en oudere afleveringen zijn terug te lezen in een archief op onze website: heemkundereusel.nl/nieuwsbrief.html

Zo komt Jan Splinter door de winter



De gewone man en vrouw moeten maar uitzoeken hoe ze zich redden en hoe ze van hun geld rondkomen. Dat is de kern van de wat cynische uitdrukking “zo komt Jan Splinter door de winter”. De fictieve Jan Splinter staat hierin symbool voor de persoon die we ook wel kennen als Jan of Piet Modaal.

Soms wordt gedacht dat PvdA-coryfee Marcel van Dam de geestelijk vader is van Jan Splinter, maar dat is onzin. Wel sprak de politicus de hierboven aangehaalde zin in 1982 uit tijdens een debat met premier Ruud Lubbers. De toenmalig fractievoorzitter van de PvdA pleitte ervoor hogere inkomensgroepen meer belasting te laten betalen en de lagere te ontzien. Toen hij van de premier weinig toezeggingen kreeg, reageerde Van Dam cynisch met de beroemd geworden woorden: ‘En zo komt Jan Splinter door de winter van u! ’

Dankzij Marcel van Dam kreeg deze uitdrukking enige bekendheid. Na het bewuste debatje in de Tweede Kamer verschenen er in de media ook verschillende artikelen waarin men op zoek ging naar de herkomst van de uitdrukking en geprobeerd werd te achterhalen wie Jan Splinter precies was. Bijzonder was dat men in de literatuur geen hele oude voorbeelden van de zin “zo komt Jan Splinter door de winter” vond. De naam Jan Splinter komt daarentegen wel her en der voor. Taalkundigen legden bijvoorbeeld een verband met een vertelling uit eind zestiende eeuw getiteld *Jan Splinters testament*. Hierin komt een rentmeester van enkele zusterhuizen voor die zich rijker voordoet dan hij is, om in de gunst te komen van de zusters. Maar het is lastig deze man in verband te brengen met de minima waar Marcel van Dam met zijn Jan Splinter op doelde.

West-Friesland

In de decennia voor het bewuste debat in de Tweede Kamer was de uitdrukking al wel verschillende keren te horen. Hij wordt bijvoorbeeld genoemd in het Westfriese woordenboek *Mooi Zoid* van Jan Pannekeet. De uitdrukking krijgt daar de volgende uitleg: ‘zo brengt men de zaak tot een goed einde; ook schertsend of ironisch gebruikt om aan te geven dat men een klein voordeeltje heeft of om kwasi zijn nood te klagen over de manier waarop men moet zien rond te komen’.

Vanwege deze en enkele andere voorbeelden vermoeden sommige taalkundigen dat de uitdrukking oorspronkelijk afkomstig is uit West-Friesland, hoewel de achternaam ‘Splinter’ daar helemaal niet zo veelvoorkomend is. OnzeTaal wees er in de jaren tachtig nog op dat de uitdrukking ook te horen is op een oude elpee van Hans Dorrestijn: ‘Natte broek op radiator / Droefheid druipt van meesters oor / De lamp is op in ’t klaslokaal / Zo komt Jan Splinter door de winter’.

De tekst van het betreffende lied werd eerder geschreven door Henk Spaan en Guus Luyters die verklaarden de uitdrukking voor het eerst te hebben gehoord in Oudesluis, een dorpje in West-Friesland. Marcel van Dam komt overigens niet uit die streek. Hij groeide op in Utrecht.

Bron: Historiek